

U 5/2015 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Suomen liittymisestä yhteiseen kieliaineistojen ja –teknologian eurooppalaiseen tutkimusinfrastruktuurikonsortioon (CLARIN ERIC –konsortioon liittyminen)

Perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti lähetetään eduskunnalle muistio Suomen liittymisestä yhteiseen kieliaineistojen ja –teknologian eurooppalaisen tutkimusinfrastruktuurikonsortioon CLARIN ERIC sekä CLARIN ERIC:in perussääntö.

Helsingissä 1 päivänä heinäkuuta 2015

Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen

Opetusneuvos Petteri Kauppinen

OPETUS- JA KULTTUURIMI-
NISTERIÖ

MUISTIO

25.6.2015

**EHDOTUS SUOMEN LIITTYMISEKSI YHTEISEEN KIELIAINEISTOJEN JA
–TEKNOLOGIAN EUROOPPALAISEEN TUTKIMUSINFRASTRUKTUURIKONSOR-
TIOON (CLARIN ERIC –KONSORTIOON LIITTYMINEN)**

1 Suomen liittyminen CLARIN ERIC:iin

Suomen on tarkoitus liittyä jäsenenä yhteisen kieliaineistojen ja –teknologian eurooppalai-
seen tutkimusinfrastruktuurikonsortioon CLARIN ERIC:iin.

CLARIN ERIC on perustettu komission päätöksellä helmikuussa 2012 (2012/136/EU). Sen
isäntämaana on Alankomaat sekä jäsenenä Bulgaria, Itävalta, Liettua, Portugali, Puola, Ruotsi,
Saksa, Tanska, Tsekki, Viro ja Hollannin kielen unioni (Nederlandse Taalunie) sekä Norja
tarkkailijajäsenenä.

Suomen Akatemian asettama tutkimusinfrastruktuurien asiantuntijaryhmä on suosittanut
24.4.2013 Suomen liittymistä CLARIN ERIC:iin ja sitä, että Suomen Akatemia varautuu ra-
hoittamaan tutkimusinfrastruktuurimomentilta (29.40.22) hankkeen Suomen jäsenyydestä ai-
heutuvia kustannuksia rahoitusosuutensa mukaisesti.

CLARIN ERIC:in perussäännön mukainen Suomea edustava taho olisi opetus- ja kulttuuri-
ministeriö, joka nimeäisi edustajan CLARIN ERIC:in yleiskokoukseen sekä kansallisen
CLARIN ERIC:in koordinaatioyksikön.

Kansalliseksi koordinaatioyksiköksi on tarkoitus nimetä Helsingin yliopisto, jonka tehtävänä
olisi koordinoida kansallisen CLARIN- konsortion toimintaa ja vastata CLARIN ERIC jäse-
nyyden edellyttämästä toiminnasta yhdessä kansallisen konsortion kanssa. Kansallisessa
CLARIN- konsortiossa ovat mukana Helsingin yliopiston lisäksi Aalto-yliopisto, Itä-Suomen
yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Tampereen yliopisto, Turun yliopisto, Vaasan yliopisto, Oulun
yliopisto, CSC - Tieteen tietotekniikan keskus ja Kotimaisten kielten keskus (Kotus).

Osallistumisesta Suomelle aiheutuvat kulut koostuvat perussäännön mukaisesta jäsenmak-
susta, kansallisen tutkimusinfrastruktuurin ylläpitämisestä ja tutkimusinfrastruktuuripalvelui-
den tuottamisesta CLARIN ERIC:lle.

2 Suomen osallistuminen CLARIN ERIC:iin

Suomi on osallistunut CLARIN ERIC:n tieteelliseen valmisteluun vuodesta 2008 ja hallin-
nolliseen valmisteluun vuodesta 2010 alkaen. Helsingin yliopisto oli mukana EU:n tutkimuk-
sen 7. puiteohjelman rahoittamassa CLARIN ERIC:in valmisteluvaiheen hankkeessa vastuu-
alueenaan aineistojen ja ohjelmien lisenssit sekä tekijänoikeudelliset kysymykset. Opetus- ja
kulttuuriministeriö on allekirjoittanut CLARIN ERIC:n valmistelua koskevan yhteisymmär-
ryspöytäkirjan helmikuussa 2011.

Kansallinen kielitieteen tutkimusinfrastruktuuriverkosto FIN-CLARIN on perustettu vuonna
2007. FIN-CLARIN on mukana vuonna 2009 julkaistulla kansallisella tutkimusinfrastruktuu-
rien tiekartalla sekä vuonna 2014 julkaistulla päivitetyllä tiekartalla.

Kansallista FIN-CLARIN:in konsortiota koordinoi Helsingin yliopisto ja siihen kuuluvat
Aalto, Itä-Suomen, Jyväskylän, Tampereen, Turun, Vaasan ja Oulun yliopistot, CSC - Tieteen
tietotekniikan keskus sekä Kotimaisten kielten keskus (Kotus).

Helsingin yliopiston nykykielten laitos vastaa FIN-CLARINin koordinaatiosta. Helsingin
yliopisto on vastuussa aineistojen hankinnasta Kielipankkiin ja siitä, että hankitut aineistot
vastaavat CLARIN-ERIC:in asettamia standardeja. Yliopisto vastaa myös tiedon levittämis-

tä sekä tutkijoiden kouluttamisesta sekä Kielipankin palveluiden kehittämisestä muilta kuin teknisen infrastruktuurin osalta.

FIN-CLARIN on valmistautunut Suomen liittymiseen CLARIN-ERIC:iin kehittämällä Kielipankkia yhteisenä keskitettynä palveluna, jossa on otettu käyttöön kansainvälisesti yhteensopivia järjestelmiä. Kielipankin kautta tarjotaan materiaalia suomalaisille ja eurooppalaisille tutkijoille. Saatavilla olevien materiaalien määrää on laajennettu ja tarjolla on nyt yli viisi miljardia sanaa suomea ja kolme miljardia sanaa suomenruotsia. Tavoite on tarjota kokoelmia eri aikakausilta, lajityypeiltä ja alueilta sekä kielen eri ilmenemismuodoista kuten tekstistä, äänestä, kuvasta ja videosta. Työkalut ja materiaalit palvelevat tutkijoita eri aloilta kuten kielen, kulttuurin, kirjallisuuden ja historian tutkijoita. Kielipankilla on noin 300 rekisteröityä käyttäjää. Tavoite on, että käyttäjien määrä olisi 600 tutkijaa ja opettajaa Suomessa sekä saman verran ulkomailta. Lisäksi tavoitteena on, että Suomessa olisi käyttäjinä 2000 korkeakouluopiskelijaa.

Käyttäjä pääsee sisään Kielipankkiin kotiyliopistonsa käyttäjätunnuksella ja salasananalla. CLARIN ERIC:in edellyttämä todentamis- ja valtuutusjärjestelmä on toteutettu CSC:n toimesta ja testattu Suomen, Saksan ja Hollannin kesken. Todentamisjärjestelmä on tarkoitus laajentaa koko EU:n laajuiseksi. Valtuutusjärjestelmän avulla käyttäjä voi hakea itselleen oikeuksia käyttää kieliaineistoja ja ohjelmia.

CSC vastaa Kielipankin teknisestä infrastruktuurista ja teknisen asiantuntemuksen tarjoamisesta palvelujen kehittämiseksi. CSC ylläpitää Kielipankin tietokoneita ja tallennusaloja, asentaa tietokantojen ja ohjelmien uusia versioita ja auttaa kehittämään kielityökaluja ja tutkijan työympäristöä. CSC vastaa myös Kielipankin todentamis- ja valtuutusjärjestelmästä.

3 Kieliaineistojen ja –teknologian eurooppalainen tutkimusinfrastruktuuri (CLARIN ERIC)

3.1 CLARIN ERIC:in tehtävä

CLARIN ERIC:in tavoitteena on edistää humanistista ja yhteiskuntatieteellistä tutkimusta tarjoamalla tutkijoille yhtenäinen pääsy Euroopan tason kieliaineistoihin ja edistyneisiin työkaluihin. Tämä toteutetaan rakentamalla ja ottamalla käyttöön yhteinen hajautettu tutkimusinfrastruktuuri, jolla pyritään saamaan kieliaineistot, teknologia ja asiantuntemus humanististen ja yhteiskuntatieteellisten tutkimusyhteisöjen käyttöön.

Tutkimusinfrastruktuuri koostuu eri maiden kansallisista tutkimusinfrastruktuureista, joiden hallitsemien kielivarojen yhteensopivuuden ja yhteiskäytön toteuttamista, kehittämistä ja varmistamista CLARIN ERIC koordinoi.

Tavoitteena on luoda pysyvä, helppokäyttöinen ja laajennettavissa oleva tutkimusinfrastruktuuri, jota tutkijat voivat käyttää omilta työasemiltaan.

CLARIN ERIC:in tarjoamat aineistot, työkalut ja palvelut ovat sen jäsenten yliopistojen, tutkimuskeskusten, museoiden ja tutkimuskirjastojen henkilöstöön kuuluvien ja opiskelijoiden käytettävissä sisällöntarjoajien valtuutuksen mukaisesti ja CLARIN ERIC:in hyväksymän todentamisen kautta. Yleisesti CLARIN ERIC suosittaa avoimen saatavuuden (open access) periaatteita.

CLARIN ERIC:in toiminta ei ole liiketaloudellista toimintaa. Kuitenkin rajoitettu liiketaloudellinen toiminta on mahdollista ERIC -asetuksen nojalla.

3.2 Jäsenet

CLARIN ERIC:in jäseniksi voivat liittyä Euroopan unionin jäsenmaat, assosioituneet maat, muut kolmannet maat ja hallitusten väliset järjestöt. EU:n jäsenvaltioilla tai assosioituneilla mailla yhdessä tulee olla äänen enemmistö CLARIN ERIC:in yleiskokouksessa. Uusien jä-

senten hyväksymisestä päättää yleiskokous liittymishakemuksen perusteella perussäännön mukaisin menettelyin. CLARIN ERIC:ssä voi olla myös tarkkailijajäseniä.

3.3 Jäsenten oikeudet

Jäsenet ovat oikeutettuja nimeämään edustajan ja osallistumaan CLARIN ERIC:in ylimmän päättävän elimen eli yleiskokouksen toimintaan ja käyttämään äänioikeuttaan (1 ääni jäsentä kohti), päätettäessä toiminnan linjauksista ja strategioista, talousarviosta, toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen vahvistamisesta sekä johtavan henkilöstön valinnasta ja irtisanomisesta.

Jäsenmaan tutkimusyhteisö on oikeutettu osallistumaan CLARIN ERIC:in tutkimusinfrastruktuuripalveluihin ja muihin tilaisuuksiin.

Ensimmäisten viiden toimivuoden (2012–2016) jälkeen jäsen voi erota CLARIN ERIC:stä varainhoitovuoden päättyessä jätettyään erohakemuksen 12 kuukautta aikaisemmin.

Tarkkailijajäsenet ovat oikeutettuja osallistumaan yleiskokoukseen, mutta heillä ei ole äänioikeutta.

3.4 Jäsenten veloitteet

Perussäännön mukaisesti jäsenen on maksettava vuotuinen jäsenmaksu, nimettävä edustava taho ja valtuutettava tämä äänestämään yleiskokouksessa käsiteltävistä asioista, luotava kansallinen konsortio täyttämään perussäännöstä seuraavat kansalliset veloitteet ja nimettävä kansallinen koordinaattori vastaamaan kansallisesta konsortioista sekä tarjottava vähintään yksi tieto- ja palvelukeskus, yhteisesti sovittu todentamis- ja valtuusjärjestelmä, yhteisesti sovittuja palveluja sekä tekninen infrastruktuuri, joka mahdollistaa pääsyn käyttämään tarjottavia aiheistoja.

Jäsen valtuuttaa edustavan tahonsa tai kansallista konsortiota edustavan tahon täyttämään jäsenelle määritetyt perussäännön mukaiset veloitteet. CLARIN ERIC tekee kyseisen tahon kanssa CLARIN-sopimuksen, jossa määrätään ehdoista ja erityisvaatimuksista, joiden mukaan veloitteet täytetään.

CLARIN ERICin jäsenten taloudellinen korvausvastuu sen veloista rajoittuu niiden omaan vuotuisen rahoitusosuuteen sellaisena kuin se on määrätty CLARIN ERIC:n perussäännössä.

Tarkkailijajäsenet maksavat perussäännössä määritetyn jäsenmaksun sekä edistävät CLARIN ERIC:in tavoitteita.

3.5 Hallinto ja päätöksenteko

CLARIN ERIC:in hallintoon kuuluvat yleiskokous, johtokunta, pääjohtaja, neuvoa-antava tieteellinen komitea, kansallisten koordinaattoreiden foorumi sekä teknisten keskusten pysyvä komitea.

CLARIN ERIC:in ylintä päätösvaltaa käyttää yleiskokous. Yleiskokous päättää CLARIN tutkimusinfrastruktuurin kehittämisen ja hyödyntämisen strategioista, hyväksyy työohjelman ja vuotuisen budjetin sekä päättää jäsenmaksuista ja sen laskentaperiaatteista viiden vuoden välein sekä tarvittaessa CLARIN ERIC:in purkamisesta.

Yleiskokous nimittää johtokunnan ja pääjohtajan. Johtokunta vastaa CLARIN ERIC:in sujuvasta toiminnasta yleiskokouksen ohjeiden ja päätösten mukaisesti. Pääjohtaja vastaa CLARIN ERIC:n päivittäisestä hallinnoinnista. Johtokunta ja pääjohtaja muodostavat yhdessä CLARIN ERIC:in toimeenpanevan elimen ja ovat yhdessä CLARIN ERIC:in laillinen edustaja. Pääjohtaja toimii johtokunnan puheenjohtajana.

Neuvoa-antava tieteellinen komitea koostuu riippumattomista korkeatasoisista tutkijoista. Komitea antaa yleiskokoukselle neuvoja CLARIN ERIC:in strategiseen kehittämiseen liittyvissä asioissa.

Jokainen jäsen nimittää kansallisen koordinaattorin, joka toimii CLARIN ERIC:in ja kansallisen konsortion välisenä pääasiallisena yhteyshenkilönä. Kansalliset koordinaattorit muodostavat kansallisten koordinaattorien foorumin, jonka vastuulla on huolehtia yleiskokouksen laatimien strategioiden täytäntöönpanon koordinoinnista.

Teknisten keskusten pysyvä komitea antaa neuvoja ja ehdotuksia palvelujen johdonmukaisuuden, yhtenäisyyden ja vakauden varmistamiseksi.

CLARIN ERIC:n hallintotoimisto sijaitsee Alankomaissa.

3.6 CLARIN ERIC:in rahoitus

CLARIN ERIC:n toiminta rahoitetaan jäsenmaksuilla. CLARIN ERIC:in jäsenten vuotuinen jäsenmaksu on määritetty viiden ensimmäisen toimintavuoden ajalle (2012-2016). CLARIN ERIC:n toiminnan laajuus mitoitetaan siihen liittyneiden maiden jäsenmaksujen yhteissumman mukaiseksi.

Ensimmäisenä toimintavuotena (2012) Alankomaiden maksuosuus isäntävaltiona on 250 000 euroa. Muiden jäsenten jäsenmaksut perustuvat kunkin valtion vuoden 2010 bruttokansantuotteen osuuteen EU:n bruttokansantuotteesta, jonka perusteella määritetään portaittain nouseva euromääräinen jäsenmaksu. Jäsenmaksu on vähintään 11 800 euroa ja enintään 200 000 euroa. Tarkkailijat maksavat vähimmäismaksuosuuden.

Suomen CLARIN ERIC jäsenmaksu olisi vuosina 2015–2016 noin 25 000 euroa vuodessa.

Perustamisen jälkeen liittyvät jäsenet maksavat liittymisvuodeksi vahvistetun jäsenmaksun ja vuoden aikana liittyvien jäsenmaksu suhteutetaan jäljellä oleviin kuukausiin.

Kukin jäsen vastaa kansallisen CLARIN-konsortionsa rahoituksesta.

4 Taustaa

4.1 Eurooppalainen tutkimusalue ja tutkimuksen infrastruktuurit

Eurooppalaisen tutkimusalueen (ERA) käsite otettiin käyttöön 2000-luvun alussa komission tiedonannossa Kohti eurooppalaista tutkimusalueetta (KOM(2000)6). Käsite on vakiintunut määrittämään eurooppalaisen tutkimus- ja innovaatiopolitiikan tavoitteita ja toimintatapoja. ERA on sisällytetty Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 179.1 artiklaan, jossa se on määritelty seuraavasti: ”Unioni pyrkii toiminnallaan lujittamaan tieteellistä ja teknologista perustaansa toteuttamalla eurooppalaisen tutkimusalueen, jossa tutkijat, tieteellinen tietämys ja teknologia liikkuvat vapaasti, tukemaan unionin kilpailukyvyyn, myös sen teollisuuden kilpailukyvyyn, kehittämistä sekä edistämään kaikkea tutkimustoimintaa, jota pidetään tarpeellisena perussopimusten muiden lukujen perusteella”. Eurooppalainen tutkimusalue kytkeytyy vahvasti Eurooppa 2020 -strategiaan ja siihen kuuluvaan ”Innovaatiunioni” -lippulaivahankkeeseen.

Yhteistyö tutkimusinfrastruktuurien alueella on käynyt välttämättömäksi, koska suuria ja kalliita tutkimuslaitteistoja voidaan rakentaa ja käyttää vain usean maan yhteistyönä. Lisäksi tietotekniikka tarjoaa uusia mahdollisuuksia laajojen aineistojen tai mittaustulosten yhdistämiseen sekä muualla sijaitsevien infrastruktuurien etäkäyttöön. Euroopan laajuisten tutkimusinfrastruktuuritarpeiden arvioimiseksi ja tiekartan valmistelemiseksi EU:n jäsenmaat ja komissio perustivat yhdessä Euroopan tutkimusinfrastruktuurien strategiafoorumin (ESFRI). EU:n neuvoston kehoituksesta ESFRI julkaisi ensimmäisen tutkimusinfrastruktuurien suunnitelman, niin sanotun tiekartan v. 2006. Tiekarttaa on päivitetty vv. 2008 ja 2010. Tiekartalle on valittu 50 yhteistä eurooppalaista tutkimusinfrastruktuurihanketta.

EU:n tutkimuksen puiteohjelmilla on tuettu uusien tutkimusinfrastruktuurien suunnittelua sekä olemassa olevien käytön laajentamista ja yhteistyön tiivistämistä. Tällainen tutkimus si-

sältyy nykyiseen EU:n tutkimuksen ja innovaatioiden Horisontti 2020-ohjelmaan (2014–2020).

4.2 ERIC -asetus tutkimusinfrastruktuurien oikeudellisena viitekehysenä

Laajojen kansainvälisten tutkimusinfrastruktuurien oikeudellinen toimintamuoto on yleensä joko valtiosopimukseen perustuva kansainvälinen järjestö tai sijaintimaan lainsäädäntöön perustuva yhtiö tai säätiö. Kansainvälinen järjestö on raskas perustaa ja hallinnoida, ja yhden maan lainsäädännön käyttäminen usean maan yhteisen organisaation pohjana voi tuottaa ongelmia kansallisten lainsäädäntöjen eroavuuksien vuoksi.

Yhtenäisten toimintaperiaatteiden luomiseksi, hallintorakenteiden keventämiseksi ja oikeushenkilöaseman järjestämiseksi komissio antoi kesällä 2008 SEY 171 artiklan (nykyinen SEUT 187 artikla) nojalla ehdotuksen eurooppalaista tutkimusinfrastruktuurikonsortiota (ERIC) koskevasta neuvoston asetuksesta. Valtioneuvosto antoi eduskunnalle asetusehdotuksesta lokakuussa 2008 U-kirjelmän U 54/2008 vp. Neuvosto hyväksyi asetuksen kesällä 2009 (EY/723/2009) ja se tuli voimaan 28.8.2009. Asetuksessa määritellään ERIC:in oikeudellinen asema, perustamista koskevat vaatimukset ja menettelyt, tutkimusinfrastruktuuria ja sen käyttöä koskevat vaatimukset, perussäännön keskeinen sisältö mukaan lukien jäsenten oikeudet ja velvollisuudet, hallintorakenne, budjettiperiaatteet, tilinpäätöstä ja tilintarkastusta koskevat periaatteet, noudatettava lainsäädäntö ja purkamismenettelyt. Lisäksi perussäännössä on määräykset tietojen käsittelystä, immateriaalioikeuksista, työhönotosta ja hankintoja koskevista periaatteista.

Asetuksessa valtuutetaan komissio päättämään tutkimusinfrastruktuuriin osallistuvien jäsenmaiden hakemuksen perusteella, voidaanko infrastruktuurille myöntää eurooppalaisen tutkimusinfrastruktuurikonsortion asema. Komissio arvioi hakemuksen käyttäen tarvittaessa riippumattomia asiantuntijoita ja tekee päätöksen tutkimusinfrastruktuurin perustamisesta tai hylkää hakemuksen, jos se katsoo, että asetuksessa säädetty vaatimukset eivät täyty. Komissiota avustaa komitologiamenettelyn mukainen neuvoo-antava komitea.

ERIC saa oikeushenkilöllisyyden komission perustamista koskevan päätöksen voimaantulopäivästä alkaen suoraan asetuksessa olevan säännöksen nojalla. ERIC:lle myönnetään laaja oikeustoimikelpoisuus. Sitä ei katsota EU:n toimielimeksi, mutta se tunnustetaan isäntävaltion ilmoituksella sellaiseksi kansainväliseksi toimielimeksi tai järjestöksi, joka on arvonlisäverodirektiivin (2006/112/EY) ja valmisteverodirektiivin (92/12/ETY) perusteella vapautettu määrätyn edellytyksin arvonlisäverosta ja valmisteverosta. Arvonlisäverodirektiivin täytäntöönpanoasetuksessa (EU/282/2011) on lisäksi määritelty edellytykset, jotka ERIC:in tulee täyttää, jotta arvonlisäverovapautta voidaan soveltaa. ERIC:in hankintamenettelyt eivät kuulu julkisista hankinnoista annetun direktiivin (2004/18/EY) soveltamisalaan.

ERIC:iin sovelletaan ensisijaisesti EU-lainsäädäntöä ja toissijaisesti sen kotipaikkavaltion lainsäädäntöä sekä, jos sillä on toimipaikkoja useammassa valtiossa, asianomaisen toimipaikan sijaintivaltion lainsäädäntöä mm. terveyteen, ympäristönsuojeluun, vaarallisten aineiden käsittelyyn sekä toimilupien myöntämiseen liittyvissä asioissa. ERIC:in kotipaikan tulee sijaita EU:n jäsenvaltion tai yhteisön tutkimuksen puiteohjelmaan liittyneen maan alueella.

4.3 Tutkimusinfrastruktuuripolitiikka Suomessa

Eurooppalaiseen kehittämistyöhön liittyen Suomi on kartoittanut omat kansalliset tutkimusinfrastruktuurinsa sekä laatinut tiekartan merkittävistä uusista tutkimusinfrastruktuureista. Ensimmäinen tutkimusinfrastruktuurien tiekartta julkistettiin v. 2009 alussa (Opetusministeriön julkaisuja 2009:1). Tiekartalle hyväksyttiin 20 uutta tutkimusinfrastruktuuria, joista 13 sisältyy myös ESFRI:n eurooppalaiseen tiekarttaan. Kansallinen tiekartta on päivitetty vuoden 2013 aikana ja julkaistu maaliskuussa 2014 (Suomen tutkimusinfrastruktuurien strategia ja tiekartta 2014–2020). Päivitetyllä tiekartalla on 31 tutkimusinfrastruktuurihanketta.

Kansallisen tutkimusinfrastruktuuripolitiikan kehittämiseksi ja tutkimusinfrastruktuureihin liittyvien kustannusten rahoittamiseksi on valtion budjetissa ollut vuodesta 2012 lähtien tutkimusinfrastruktuurimomentti (29.40.22) opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla. Opetus- ja kulttuuriministeriö antoi joulukuussa 2011 Suomen Akatemian tehtäväksi kansallisen tutkimusinfrastruktuurien asiantuntijaryhmän asettamisen sekä edellä mainitun määrärahan (29.40.22) hallinnoinnin. Suomen Akatemia asetti tutkimusinfrastruktuurien asiantuntijaryhmän, ns. FIRI –asiantuntijaryhmän huhtikuussa 2012. Asiantuntijaryhmän tehtäviin kuuluu lisäksi tutkimusinfrastruktuurien tiekartan päivitys sekä ehdotusten laatiminen kansallisen tutkimusinfrastruktuuripolitiikan kehittämiseksi. Ryhmän tehtävänä on myös antaa toimivaltaiselle ministeriölle suosituksia siitä, tulisiko Suomen liittyä eurooppalaiseen tai muuhun kansainväliseen tutkimusinfrastruktuuriin ja missä määrin liittymisestä aiheutuvia kuluja voidaan maksaa tutkimusinfrastruktuurimomentilta. Suomen Akatemian säädös muutoksen yhteydessä (1.7.2014 lähtien) vahvistettiin tutkimusinfrastruktuurien asiantuntijaryhmän asemaa muuttamalla se Akatemian organisaatioon kuuluvaksi tutkimusinfrastruktuurikomiteaksi.

5 Ehdotuksen oikeusperusta ja Suomen osallistumisesta päättäminen

CLARIN-ERIC on perustettu eurooppalaiseen tutkimusinfrastruktuurikonsortioon (ERIC) sovellettavasta yhteisön oikeudellisesta kehyksestä annetun neuvoston asetuksen (N:o 723/2009), ns. ERIC -asetus, perusteella. Asetus on annettu SEY 171 artiklan (nykyään SEUT 187 artikla) perusteella. ERIC -asetus ja sen perusteella perustettavat tutkimusinfrastruktuurit tukevat SEUT 179.1 artiklan tavoitetta luoda ja vahvistaa eurooppalainen tutkimusalue, ERA.

ERIC perustetaan asetuksen perusteella menettelyssä, jossa komissio tutkittuaan, täyttävätkö jäsenmaiden yhteisesti esittämä hakemus ja perussääntö asetuksessa määrätyt edellytykset, tekee päätöksen ERIC:in perustamisesta tai hylkää hakemuksen. Perustuslain 93 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvosto vastaa Euroopan unionissa tehtävien päätösten kansallisesta valmistelusta ja päättää niihin liittyvistä toimenpiteistä, jollei päätös vaadi eduskunnan hyväksymistä. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on katsonut, että 93 §:n 2 momentti kattaa myös unionin toimivaltaan muodollisesti kuulumattomat, mutta unioniasioihin sisällöltään ja vaikutuksiltaan rinnastettavat asiat (PeVM 10/1998 vp. s.27/1). Valtioneuvoston yleisistunto käsittelee ja ratkaisee mainitussa lainkohdassa mainitut EU:ssa päätettävät asiat sekä niihin sisällöltään ja vaikutuksiltaan rinnastettaviin asioihin liittyvät toimenpiteet, jos ne edellyttävät valtioneuvoston päätöstä. Valtioneuvoston on PL 96 §:n mukaan kirjelmällään lähetettävä puhe- miehelle viipymättä tietoonsa tullut ehdotus sellaiseksi säädökseksi, sopimukseksi tai muuksi toimeksi, josta päätetään Euroopan unionissa ja joka muutoin perustuslain perusteella kuuluisi eduskunnan toimivaltaan.

Edellä olevan perusteella opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää valtioneuvostolta allekirjoitusvaltuudet CLARIN ERIC:in yleiskokoukselle esitettävän CLARIN –tutkimusinfrastruktuurikonsortion liittymishakemuksen allekirjoittamiseksi Suomen puolesta. Eduskunta osallistuu valmisteluun PL 96 §:n mukaisesti.

6 Ehdotuksen vaikutukset

6.1 Tieteelliset ja teknologiset vaikutukset

CLARIN ERIC tehostaa tutkimustoimintaa, sillä sen tarjoaman tutkimusinfrastruktuurin avulla tutkijat pääsevät hyödyntämään tutkittavan kielen erilaisia kotimaisia ja ulkomaisia aineistoja. Saatavilla olevien aineistojen määrä moninkertaistuu kansainvälisessä tutkimusinfrastruktuurissa ja uudet tutkimusvälineet nopeuttavat tutkimusongelmien ratkaisua. Tutkimus tulee helpommin toistettavaksi ja mitattavaksi, kun tutkimusväittämien perusteena ovat kielivarat ovat kaikkien tutkijoiden saatavilla. CLARIN-ERIC tarjoaa tekniset puitteet, normit ja

käytänteet, jotka mahdollistavat Euroopan kielivarojen helpon ja sujuvan yhteiskäytön laajalle tutkijajoukolle Euroopassa.

Kielimateriaalin suuri määrä on myös tarpeen kehitettäessä kieliteknologiaa ja erityisesti kun käytetään koneoppimista ja tilastollisia menetelmiä. FIN-CLARIN:ssa on esimerkiksi kehitetty menetelmiä, jotka tarjoavat uusia mahdollisuuksia kieliriippumattomien sovelluksien kehittämiseen.

6.2 Taloudelliset vaikutukset

Perussäännön mukaisesti Suomen tulee

1) maksaa jäsenmaksu, joka olisi noin 25 000 euroa vuodessa,
2) tukea kansallisen tutkimusinfrastruktuurin rakentamista ja ylläpitoa sekä varmistaa tutkijoille kieliaineistojen – ja palvelujen saatavuus sekä tuottaa kansallisille tutkijoille ja CLARIN ERIC:lle jäsenyyden edellyttämät tutkimusinfrastruktuuripalvelut.

3) Tukea ja kehittää CLARIN ERIC:in tavoitteiden toimeenpanoa ja kehittämistä sekä varmistaa kansallisten toimijoiden yhteistyö

Edellä kohdissa 1)–3) mainituista tehtävistä aiheutuu vuosittain noin 1 000 000 euron kustannukset, josta FIRI-asiantuntijaryhmä on suosittanut katettavaksi tutkimusinfrastruktuurien momentilta 29.40.22 yhteensä noin 700 000 euron osuudella. Kansallisen koordinaatioyksikön yhdessä muiden kansallisten yhteistyökumppaneiden kanssa tulee vastata kustannusten loppuosasta omavastuusuutena keskenään sopimalla tavallaan.

Suomen Akatemia on myöntänyt tutkimusinfrastruktuurirahoitusta FIN-CLARIN:in ja sen Kielipankki-palvelun kehittämiseen 1 900 000 euroa vuosille 2011–2014 sekä 1 400 000 euroa rahoituksen vuosille 2015–2016.

7 Ahvenanmaan toimivalta

Eurooppalaiseen tutkimusinfrastruktuurikonsortioon liittyminen ei kuulu Ahvenanmaan itsehallinnon piiriin

8 Ehdotuksen kansallinen käsittely

Suomen Akatemian asettama tutkimusinfrastruktuurien asiantuntijaryhmä on antanut suosituksen Suomen liittymisestä CLARIN ERIC:iin 22.4.2013

Annetut lausunnot:

Suomen Akatemian lausunto 28.5.2014

Helsingin yliopiston lausunto 22.5.2014

CSC Tieteen tietotekniikan keskuksen lausunto 26.5.2014

Tampereen yliopiston lausunto 27.5.2014

Jyväskylän yliopiston lausunto 22.5.2014

Itä-Suomen yliopisto lausunto 26.5.2014

Oulun yliopiston lausunto 26.5.2014

Turun yliopiston lausunto 22.5.2014

Aalto-yliopiston lausunto 23.5.2014

Vaasan yliopisto lausunto 26.5.2014

Kotimaisten kielten keskuksen lausunto 27.5.2014

Lausunnoissa kannatettiin Suomen liittymistä CLARIN ERIC tutkimusinfrastruktuurikonsortioon.

U 5/2015 vp

EU-asiain komitean alaisen tutkimus- ja innovaatiojaoston (EU 20) kirjallinen menettely
23.2–27.2.2015

9 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto katsoo, että Suomen liittyminen CLARIN ERIC:iin vahvistaa suomalaisen tutkimuksen laatua ja kansainvälistä vaikuttavuutta, luo uusia mahdollisuuksia kielitieteellisen aineistojen hyödyntämiselle tutkimustoiminnassa sekä tukee uusien innovaatioiden syntymistä. Suomen liittyminen CLARIN ERIC:iin on Suomen edun mukaista.

Valtioneuvosto esittää, että Suomi liittyisi CLARIN ERIC:in jäseneksi.